

НОВА ЗУСТРІЧ ГІРСЬКОЇ ПЛИСКИ У ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В.М. Грищенко

Канівський природний заповідник

Гірська плиска (*Motacilla cinerea*) вперше для Черкаської області і Центральної України була відмічена на зимівлі на очисних спорудах м. Черкаси біля с. Червона Слобода. 15.12.1998 р. тут спостерігався поодинокий птах (Гаврилюк, 1999). З того часу по 1–2 особини зустрічаються в цьому місці щорічно (Гаврилюк, Грищенко, 2001).

15.11.2002 р. гірська плиска спостерігалася на садибі Канівського природного заповідника. Вона шукала поживу — дрібних комах — на заасфальтованій ділянці біля гуртожитка та їдальні. Судячи з забарвлення, це був скоріше всього молодий птах.

Питання про походження зимуючих на Черкащині гірських плисок поки що залишається відкритим. На території України цей вид гніздиться в Карпатах і Кримських горах. У рівнинній частині протягом останніх десятиліть гірську плиску знаходили на гніздуванні тільки в каньйоні р. Стрипи біля с. Скоморохи Бучацького району Тернопільської області (Талпош, 1990). У Польщі ж вона гніздиться на рівнині у багатьох місцях (Томіаю́ж, 1990). У західній частині Європи цей птах взагалі розповсюджений широко, належить до звичайних зимуючих видів. Взимку часто зустрічається

на вулицях населених пунктів (Гладков, 1954; Schifferli, Flousek, 1997).

Протягом 1970–1990-х рр. у Європі спостерігалось розширення ареалу гірської плиски на північний схід. Вид з'явився у Фінляндії, Естонії, Латвії (Schifferli, Flousek, 1997). Тому не виключено, що поява зимуючих гірських плисок у Центральній Україні пов'язана з утворенням якогось нового осередку гніздування у Східній Європі.

Література

- Гаврилюк М.Н. (1999): Зимівля гірської плиски на Черкащині. - Беркут. 8 (2): 149.
- Гаврилюк М.Н., Грищенко В.Н. (2001): Современная зимняя орнитофауна Восточной Черкасщины. - Беркут. 10 (2): 184-195.
- Гладков Н.А. (1954): Семейство трясогузковые. - Птицы Советского Союза. М.: Сов. наука. 5: 594-691.
- Талпош В.С. (1990): О биологии европейской горной трясогузки (*Motacilla cinerea cinerea*) в Украинских Карпатах. - Соврем. орнитология. М.: Наука. 66-74.
- Schifferli L., Flousek J. (1997): *Motacilla cinerea* - Grey Wagtail. - The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their distribution and Abundance. London: T. & D. Poyser. 496-497.
- Tomiałyć L. (1990): Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność. Warszawa: Państwowe Wyd. Naukowe. 1-462.

ВИДОВИЙ СКЛАД, ВЕРТИКАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ТА СЕЗОННА ДИНАМІКА ЩІЛЬНОСТІ УГРУПОВАНЬ НОГОХВІСТОК КАНІВСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА

О.В. Безкровна, П.Г. Балан, А.В. Дроздовська

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Протягом останніх років дослідники в рамках здійснення міжнародної програми "Геосфера-біосфера" (Rusek, Marshall, 1995) приділяють багато уваги аналізу довготривалих змін певних параметрів біогеоценозів. Один із важливих аспектів вивчення структурної організації біогеоценозу — еколого-фауністичний аналіз угруповань таксономічно близьких видів (Чернова, Кузнецова, 1988). Зокрема, зручною моделлю для вивчення загальних закономірностей формування і динаміки угруповань ґрунтових екосистем слугують комплекси ногохвісток (колембол) (Чернова, 1977; Стебаева и др., 1984; Капрусь, 1995). Внаслідок високої швидкості зміни поколінь та інших екологічних особливостей ногохвісток, структура їхніх угруповань часто упереджує ре-

акцію рослинного покриву на спрямовані, у тому числі антропогенні, зміни умов довкілля.

Місцем проведення досліджень був обраний Канівський природний заповідник. По-перше, він єдиний із заповідників України розташований у лісостеповому Придніпров'ї. По-друге, його територія охоплює різні за походженням і структурою природні комплекси долини Дніпра. По-третє, останні дослідження ногохвісток на території Канівського природного заповідника були проведені на початку 80-х років ХХ сторіччя (Тарашук, 1984). Тому є необхідність уточнити та розширити дані, отримані попередніми дослідниками, а також з'ясувати деякі екологічні характеристики ґрунтових угруповань ногохвісток.